

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 29.2.2012 r.
COM(2012) 82 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI SUROWCÓW DLA PRZYSZŁEGO DOBROBYTU
EUROPY
PROJEKT EUROPEJSKIEGO PARTNERSTWA INNOWACJI W DZIEDZINIE
SUROWCÓW**

{SWD(2012) 27 final}

ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI SUROWCÓW DLA PRZYSZŁEGO DOBROBYTU EUROPY

PROJEKT EUROPEJSKIEGO PARTNERSTWA INNOWACJI W DZIEDZINIE SUROWCÓW

1. WPROWADZENIE

Strategiczne znaczenie stabilnego zaopatrzenia UE w surowce – zarówno dla przemysłu, jak i ogółu społeczeństwa – zostało dostrzeżone w różnych dokumentach określających strategię polityki, takich jak inicjatywa na rzecz surowców¹ zaproponowana przez Komisję Europejską, powiązane konkluzje Rady² oraz sprawozdanie Parlamentu Europejskiego³. W strategii „Europa 2020” znaczenie tej kwestii podkreślono w inicjatywach przewodnich dotyczących polityki przemysłowej⁴ i efektywnego korzystania z zasobów⁵. Znaczenie efektywnego korzystania z zasobów podkreślono również w powiązanym Planie działania na rzecz zasobooszczędnej Europy⁶. W dokumentach tych jasno przedstawiono nowe wyzwania i zagrożenia związane z niedoborami zaopatrzeniowymi i nieefektywnym korzystaniem z zasobów, przed jakimi stoi UE w związku z narastającą globalną konkurencją dotyczącą surowców. Paradoksalnie od kilkudziesięciu lat obserwuje się stopniowe osłabienie roli Europy jako dostawcy surowców. Złożony i pilny charakter przedmiotowych kwestii nie pozostawia wątpliwości, że kontynuacja dotychczasowego modelu działania przestała być w Europie możliwa.

W tym miejscu na scenę wkraczają innowacje. W XXI w. pojawia się nowy paradygmat wskazujący na innowacje jako siłę napędową, której rola w odniesieniu do surowców jak dotąd pozostaje w Europie w znacznej mierze niewykorzystana. W 2010 r. Komisja, w ramach projektu przewodniego Unia innowacji⁷, ustanowiła właściwe ramy europejskich partnerstw innowacji. Partnerstwa te będą tworzone w sytuacji, gdy połączenie wysiłków publicznych i prywatnych na poziomie regionalnym, krajowym i UE w dziedzinie innowacji oraz badań naukowych i rozwoju oraz środków zwiększających popyt, będzie konieczne, aby szybciej i skuteczniej osiągnąć cele społeczne. Taka sytuacja, przedstawiona w niniejszym komunikacie, ma miejsce w odniesieniu do surowców.

W ramach niniejszego partnerstwa uwaga będzie skupiona na surowcach innych niż energia i produkty rolne, w tym m.in. na wykazie surowców kluczowych dla UE⁸. Przedmiotem zainteresowania będą więc surowce metaliczne, surowce mineralne stosowane w przemyśle i w budownictwie, a także inne surowce przemysłowe, takie jak kauczuk naturalny i drewno. Wiele z tych materiałów stanowi niezbędny surowiec innowacyjnych technologii umożliwiających stosowanie przyjaznych dla środowiska czystych technologii. Ponadto mają one zasadnicze znaczenie w procesach wytwarzania bardzo ważnych stopów, nowych i innowacyjnych produktów, jakich wymaga nowoczesne społeczeństwo, takich jak np.

¹ COM (2008)699 i COM (2011)25.

² Konkluzje Rady 6909/11 z dnia 10 marca 2011 r.

³ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 13 września 2011 r.

⁴ COM(2010) 614.

⁵ COM(2011)21

⁶ COM(2011) 571 wersja ostateczna.

⁷ COM (2010) 546.

⁸ Zgodnie z definicją w COM(2011)25.

akumulatory do samochodów elektrycznych, układy fotowoltaiczne i urządzenia do turbin wiatrowych, dzięki którym możliwe jest osiągnięcie celów w zakresie energii odnawialnej. Wspólnym celem niniejszego partnerstwa jest doprowadzenie w Europie do 2020 r. do znacznego zmniejszenia uzależnienia od importu surowców. Będzie to możliwe dzięki zwiększeniu liczby innowacji zapewniających bezpieczne i stabilne zaopatrzenie zarówno w surowce pierwotne, jak i wtórne, oraz zapobieganie marnotrawieniu kluczowych surowców w całym cyklu ich życia.

W projekcie tym wzięto pod uwagę doświadczenie zdobyte w związku z pilotażowym europejskim partnerstwem innowacji na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się. Uwzględniono też różne opinie zgłaszane przez państwa członkowskie, społeczności badawcze i inne zainteresowane strony w związku z różnymi posiedzeniami, warsztatami i wydarzeniami, jak również wyniki konsultacji publicznych organizowanych w latach 2010–2011.

2. MOŻLIWOŚCI WPROWADZENIA INNOWACJI W ŁAŃCUCHU WARTOŚCI DLA SUROWCÓW

Od wielu lat w UE podstawowe **poszukiwania** geologiczne i mapowanie prowadzą krajowe służby geologiczne, które muszą działać w ramach ograniczeń stwarzanych przez krajowe ramy i przepisy. Dotychczas nie udało się w pełni osiągnąć korzyści wynikających z właściwej koordynacji lub nawet integracji niektórych działań podejmowanych przez 27 różnych służb geologicznych w UE. Jednak innowacyjny sposób myślenia oparty na coraz ściślejszej sieci kontaktów oraz na współpracy stanowi ogromny potencjał na rzecz postępu. Ustanowienie norm europejskich ułatwi utworzenie w UE jednolitej bazy wiedzy w dziedzinie geologii i może przyczynić się do rozwoju bardziej racjonalnego pod względem kosztów oraz do zastosowania koniecznych nowych technologii, takich jak satelitarny system informacji o zasobach i zaawansowane technicznie systemy modelowania komputerowego 4D.

W ciągu ostatnich 50 lat znacząco zmniejszył się udział UE w światowym **górnictwie**. Doprowadziło to do obniżenia poziomu wiedzy fachowej i umiejętności. Umiejętności w tej dziedzinie są jednak niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa prac górniczych oraz zaspokojenia potencjalnej narastającej potrzeby wydobywania surowców z coraz głębiej położonych pokładów, na bardziej oddalonych obszarach i w surowych warunkach (np. dno morskie, region Arktyki). Surowe normy dotyczące bardziej bezpiecznych i przyjaznych dla środowiska technik wydobywczych stwarzają nowe wyzwania, ale i nowe możliwości rynkowe. Przyczyniłyby się również do ograniczenia ryzyka występowania poważnych wypadków w sektorze górniczym. Jednak tego rodzaju wiedza fachowa i umiejętności są potrzebne nie tylko w sektorze wydobywczym, ale w całym łańcuchu wartości (poszukiwania, przetwarzanie, recykling, zastępowanie).

Nawet jeśli w Europie traktowanej jako całość odnotowano znaczący postęp, w szczególności w recyklingu odpadów, można uczynić więcej w celu uniknięcia marnotrawienia cennych surowców na wszystkich etapach ich cyklu życia. Pełne zastosowanie pierwszych etapów określonych w europejskiej „hierarchii postępowania z odpadami” (działania zapobiegawcze, po których następuje etap przygotowania do wtórnego wykorzystania i recyklingu) może zapobiec nieodwracalnej utracie cennych zasobów oraz przyczynić się do powstania w UE nowych przedsiębiorstw i miejsc pracy.

Innowacje mogą okazać się potężną siłą napędową wychodzenia naprzeciw tym wyzwaniom. Rozwój specjalistycznej wiedzy w zakresie inżynierii i przetwarzania miał miejsce w innych nowych dziedzinach, takich jak robotyka, a także w innych kluczowych technologiach wspomagających. Wprowadzenie w podziemnych kopalniach nowoczesnych zdalnie sterowanych systemów prowadzenia prac oraz automatyzacji, jak również innowacyjne zastosowanie bioługowania w celu ekstrakcji niklu i innych metali w sposób przyjazny dla środowiska i racjonalny pod względem kosztów sprawia, że górnictwo w UE zyskuje na konkurencyjności, a jego charakter staje się bardziej zrównoważony. Nowe techniki monitorowania, w tym stosowanie technologii satelitarnych, mogą przyczynić się do zapobiegania poważnym wypadkom. Innowacje mają duże znaczenie również na etapie **przetwarzania**, gdyż efektywne gospodarowanie wodą, zużycie energii i recykling wymagają nowoczesnych rozwiązań technologicznych (np. w przypadku niezbędnych surowców, takich jak ind i gal, które uzyskuje się z metali nieszlachetnych).

W im większym stopniu w UE rozwinie się tego rodzaju innowacyjne podejście, tym lepiej będzie ona przygotowana do odegrania wiodącej roli w zakresie wprowadzania nowych technologii, przyjaznych dla środowiska i efektywnie korzystających z zasobów, zarówno w Europie, jak i w państwach trzecich. Może to wywołać dodatkowy pozytywny skutek uboczny w wyniku rozpowszechnienia najlepszych praktyk, co z kolei przyczyni się do lepszej ochrony środowiska naturalnego na całym świecie. Zrównoważona i efektywnie korzystająca z zasobów gospodarka surowcami, wzrastający stopień gotowości do wtórnego wykorzystania i recyklingu, zbiory i przygotowanie materiałów drewnopochodnych mogą przyczynić się nie tylko do powstrzymania spadku bioróżnorodności i obniżenia emisji gazów cieplarnianych na całym świecie, ale również do zabezpieczenia dostaw surowców i rozwiązania problemu występujących w Europie niedoborów, np. włókien drzewnych do recyklingu.

Ogromny wzrost sprzedaży nowoczesnych urządzeń komunikacyjnych, takich jak telefony komórkowe i laptopy, charakteryzujących się tendencją do szybkiego tempa zastępowania doprowadził do powstania znacznej ilości wartościowych odpadów („nasze miejskie kopalnie”). W skład telefonu komórkowego wchodzi dzisiaj ponad 40 różnych surowców, w tym kobalt, gal, platyna i metale ziem rzadkich. Obecnie każdy obywatel UE wytwarza co roku około 17 kg odpadów sprzętu elektrycznego i elektronicznego; przewiduje się, że do 2020 r. ich ilość wzrośnie do 24 kg⁹. Jednak **recykling** metali ziem rzadkich, np. z urządzeń elektronicznych, stanowi obecnie wyzwanie zarówno pod względem technologicznym, jak i ekonomicznym. Należy stale zachęcać do selektywnej zbiórki odpadów i wspierać rynki, aby czyniły postępy w tej dziedzinie. Ponadto zapobieganie nielegalnemu wywozowi i niewłaściwemu postępowaniu z odpadami może przynieść znaczące korzyści środowisku i umożliwić odzyskiwanie cennych materiałów (np. złomu metalowego, odzyskanego papieru do recyklingu).

Nowe techniki recyklingu, racjonalne pod względem kosztów i nieszkodliwe dla środowiska, oraz najlepsze praktyki w zakresie zbiórki i przetwarzania odpadów stwarzają możliwość poprawy sytuacji w zakresie recyklingu kluczowych surowców. Za ilustrację tego zjawiska może posłużyć przykład opracowanych ostatnio specjalnych klejów zawierających informacje zakodowane z wykorzystaniem niepowtarzalnych identyfikatorów chemicznych, które mogą przyczynić się do zwalczania nielegalnego handlu wyrobami metalowymi i złomem oraz ich kradzieży. Ponadto w niektórych państwach członkowskich współczynnik zbiórki i

⁹

Źródło: IPA (International Platinum Group Metals Association): www.ipa-news.com

recyklingu wzrosły w znaczącym stopniu po wprowadzeniu odpowiednich mechanizmów ekonomicznych, w tym systemów nakładających na producentów obowiązek wspierania selektywnej zbiórki, wtórnego wykorzystania i recyklingu.

Dodatkowo wiele zastosowań opiera się na najważniejszych kluczowych surowcach, które obecnie są bardzo trudne lub praktycznie niemożliwe do zastąpienia ze względu na ich szczególne właściwości fizyczne i chemiczne. **Zastępowanie** można wykorzystać albo w celu opracowania alternatywnych materiałów przeznaczonych do określonych zastosowań, albo w celu zastąpienia tych zastosowań przez równoważną technologię, w której materiały te nie są stosowane. Na przykład opracowanie ceramicznych nadprzewodników wysokotemperaturowych mogłoby przyczynić się do zastąpienia stałych magnesów w turbinach wiatrowych, w których obecnie stosuje się metale ziem rzadkich, takie jak neodym i dysproz.

Podsumowując, wyżej przedstawione przykłady świadczą o tym, że:

- innowacje stanowią warunek konieczny dla odzyskania przez Europę znaczenia i udziału w efektywnym wykorzystaniu zasobów i zapewnienia stabilnego zaopatrzenia w surowce, których brak stanowi zagrożenie dla zrównoważonego rozwoju całej gospodarki europejskiej;
- innowacje są konieczne dla utrzymania i podniesienia konkurencyjności przemysłu UE oraz zapewnienia efektywnego wykorzystania zasobów w Unii Europejskiej;
- innowacje są potrzebne w całym łańcuchu wartości dla surowców, co wymaga wszechstronnego podejścia do kwestii stawienia czoła różnym wyzwaniom, przed którymi Europa stanie w najbliższych latach.

Sytuacja ta wymaga ukierunkowanych działań w zakresie innowacji i badań naukowych, przełomowych technologii i wielodyscyplinarnego podejścia w celu wypełnienia luk w stanie wiedzy.

3. WARTOŚĆ DODANA EUROPEJSKIEGO PARTNERSTWA INNOWACJI W DZIEDZINIE SUROWCÓW

Wsparcie udzielone dotychczas przez Radę i Parlament Europejski na rzecz zaproponowanych przez Komisję strategii UE w zakresie efektywnego wykorzystania surowców i zasobów świadczy o wzrastającej świadomości faktu, że stawienie czoła tym wyzwaniom, zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym, jest koniecznością. Ścisła współpraca w ramach UE między organami publicznymi, ale również między podmiotami publicznymi i prywatnymi, zapewni impuls konieczny do przezwyciężenia głównych przeszkód.

Do przeszkód tych należą (zob. też sekcja 1.3 w załączniku):

- niewystarczająca masa krytyczna ukierunkowana na pojedynczy cel;
- niedostateczna współpraca między państwami członkowskimi w różnych obszarach związanych z surowcami;

- brak zintegrowanego podejścia do łańcuchów wartości, od etapu wydobycia i przetwarzania surowca, poprzez opracowanie produktu i jego użytkowanie po koniec cyklu życia;
- bardzo ograniczona współpraca między krajowymi organizacjami badawczymi oraz duży stopień rozdrobnienia Europejskiej Przestrzeni Badawczej w terenie;
- słabo rozwinięta geopolityczna rola UE w zakresie zapewnienia przedsiębiorstw europejskim dostępu do światowych surowców, przy jednoczesnym przestrzeganiu w możliwie wysokim stopniu europejskich norm środowiskowych.

Z tego względu faktyczną wartością dodaną europejskiego partnerstwa innowacji będzie stworzenie platformy łączącej odpowiednie obszary polityki i podmioty na poziomie Wspólnoty, ale bez zastępowania istniejącego prawnego procesu podejmowania decyzji na poziomie UE.

3.1. Zakres i cele

Niniejsze europejskie partnerstwo innowacji przyczyni się do średnio- i długoterminowego zabezpieczenia stabilnego zaopatrzenia w surowce (w tym surowce kluczowe, przemysłowe surowce mineralne i materiały drewnopochodne), które są konieczne dla zaspokojenia podstawowych potrzeb nowoczesnego społeczeństwa efektywnie wykorzystującego zasoby. Wnosi ono zasadniczy wkład w konkurencyjność europejskich gałęzi przemysłu, podniesienie efektywności wykorzystania zasobów w UE oraz rozwój nowych działań w zakresie recyklingu opartego na europejskich zasobach.

Ogólnym celem europejskiego partnerstwa innowacji jest zmniejszenie uzależnienia Europy od importu surowców kluczowych dla europejskiego przemysłu. Będzie to możliwe dzięki zapewnieniu Europie wystarczającej elastyczności i alternatywnych źródeł zaopatrzenia w ważne surowce, z uwzględnieniem znaczenia kwestii łagodzenia negatywnych skutków wywieranych na środowisko przez niektóre materiały w trakcie ich cyklu życia, aby umożliwić Europie zajęcie do 2020 r. wiodącej pozycji na świecie w zakresie możliwości związanych z poszukiwaniami, wydobyciem, przetwarzaniem, recyklingiem i zastępowaniem. W ramach strategicznego planu wykonania europejskie partnerstwo innowacji, aby ocenić skuteczność prowadzonych działań, wyznaczać ma cele w zakresie osiąganego wpływu, dotyczące na przykład znacznego zmniejszenia uzależnienia od importu niektórych krytycznych surowców.

Ponadto Komisja proponuje następujące szczegółowe i konkretne cele, jakie należy osiągnąć najpóźniej do 2020 r.:

- znormalizowane europejskie instrumenty statystyczne do celów przeglądu zasobów i rezerw (lądowych i morskich) oraz trójwymiarowa mapa geologiczna;
- dynamiczny system modelowania łączący tendencje w zakresie podaży i popytu z rezerwami nadającymi się do eksploatacji pod względem ekonomicznym oraz analiza pełnego cyklu życia, w tym ocena środowiskowych, ekonomicznych i społecznych skutków różnych scenariuszy;
- do dziesięciu innowacyjnych działań pilotażowych (np. pokazowe zakłady) w zakresie poszukiwania, wydobycia i przetwarzania, zbiórki i recyklingu;

- surowce zastępcze do użycia w co najmniej trzech kluczowych zastosowaniach najważniejszych i rzadkich surowców;
- sieć centrów badawczych, edukacyjnych i szkoleniowych w dziedzinie zrównoważonego górnictwa i gospodarki materiałowej (M³), przy zapewnieniu właściwej koordynacji z ewentualną wspólnotą wiedzy i innowacji Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT) w zakresie zrównoważonego poszukiwania, wydobywania, przetwarzania i recyklingu;
- podniesienie efektywności wykorzystania materiałów oraz poprawa w zakresie zapobiegania, wtórnego wykorzystania i recyklingu cennych surowców ze strumieni odpadów, ze zwróceniem szczególnej uwagi na materiały, które mogą mieć potencjalnie negatywny wpływ na środowisko;
- określenie możliwości i opracowanie nowych koncepcji dotyczących innowacyjnych surowców i produktów wykazujących potencjał rynkowy;
- proaktywna strategia UE w organizacjach wielostronnych i stosunkach dwustronnych, np. ze Stanami Zjednoczonymi, Japonią i Australią, w różnych dziedzinach wchodzących w zakres europejskiego partnerstwa innowacji.

Cele te umożliwią ponadto odpowiednie działania uzupełniające i monitorowanie funkcjonowania europejskiego partnerstwa innowacji, w tym prac do wykonania oraz uzyskanych wyników.

3.2. Mechanizmy

Wartość dodaną europejskiego partnerstwa innowacji stanowi zastosowanie w nim istotnych mechanizmów innowacji¹⁰ w dążeniu do osiągnięcia wspólnych celów (zgodnie ze stwierdzeniem w sekcji 3.1); należą one do następujących szeroko rozumianych kategorii:

- wspieranie rozwoju innowacji, zarówno opartych na technologii, jak i o innym charakterze, w tym np. nowych kombinacji produktów i usług, nowych usług, lepszego projektowania produktów pod kątem zapewnienia możliwości poddawania ich recyklingowi po zakończeniu cyklu życia, projektowanie z uwzględnieniem potrzeb użytkowników, nowe narzędzia polityczne w dziedzinie badań naukowych i innowacji;
- pobudzanie doskonałości w bazie naukowej oraz inwestowanie w ludzi (umiejętności);
- wspieranie ukierunkowanych innowacyjnych działań regulacyjnych lub współpraca z państwami członkowskimi w dążeniu do poprawy regulacyjnych warunków ramowych sprzyjających innowacjom;
- promowanie ukierunkowanej normalizacji i narzędzi zamówień publicznych;
- wspieranie współpracy narzędzi politycznych i organizacji (decydenci polityczni, urzędy, przemysł, pracownicy naukowcy) na rzecz podjęcia wspólnych działań po stronie podaży i popytu w celu skrócenia okresu potrzebnego do wprowadzenia produktu na rynek oraz rozpowszechnienia innowacji.

¹⁰ Zgodnie z definicją w COM(2010)546

Wyżej wymienione instrumenty mogą działać po stronie podaży lub popytu. W każdym przypadku należy jednak zapewnić właściwe monitorowanie wyników.

<u>Strona podaży:</u> <u>Poziom krajowy</u> Finansowanie badań naukowych i innowacji przez państwa członkowskie i regiony Zdobywanie umiejętności i szkolenie w państwach członkowskich <u>Poziom międzynarodowy (UE)</u> Eureka, Eurostars, ERANet Programy ramowe UE <i>PR7 (współpraca, partnerstwa publiczno-prywatne, koszt, wspólne inicjatywy technologiczne, ERANet, ESFRI...)</i> <i>Wspólnoty wiedzy i innowacji EIT</i> <i>Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP)</i> Narzędzia EBI Fundusze strukturalne	<u>Strona popytu:</u> <u>Poziom krajowy</u> Regulacje (łącznie z wprowadzeniem w życie) Zamówienia publiczne w państwach członkowskich i w regionach <u>Poziom międzynarodowy (UE)</u> Normy/oznakowanie Regulacje (łącznie z wprowadzeniem w życie) Zamówienia publiczne Partnerstwo innowacji i transfer wiedzy Monitorowanie rynku <u>Poziom międzynarodowy (światowy)</u> Polityka handlowa Dialog polityczny
---	---

Po stronie podaży inwestycje w badania naukowe w zakresie górnictwa, zastępowania, efektywnego wykorzystania zasobów i recyklingu powinny być lepiej dostosowane do wspólnych celów partnerstwa innowacji, aby umożliwić osiągnięcie wymaganej masy krytycznej, ponieważ w żadnym krajowym ani europejskim programie badawczym nie jest możliwe ujęcie wszystkich aspektów, a inwestycje w badania naukowe i ryzyko są zbyt wielkie dla wielu przedsiębiorstw prywatnych. Konieczne jest zatem silne zaangażowanie ze strony istniejących sieci (jak np. ERANET w odniesieniu do materiałów, europejska platforma technologiczna dotycząca zrównoważonego wykorzystania surowców mineralnych, platforma technologiczna skupiająca sektory związane z leśnictwem oraz inne europejskie platformy technologiczne) oraz promowanie nowych europejskich sieci skupiających pracowników naukowych i organizacje finansujące, zarówno publiczne, jak i prywatne. W ramach nowego programu UE na rzecz badań i innowacji „Horyzont 2020” Komisja zaproponowała cel szczegółowy w zakresie wyzwań jakie stawiają przed społeczeństwem „działania w dziedzinie klimatu, efektywna gospodarka zasobami i surowcami”.

Wprawdzie Europa posiada pewne tradycje w finansowaniu badań naukowych i innowacji w tej dziedzinie, tym niemniej po stronie popytu nadal istnieje znaczny potencjał¹¹ w zakresie wprowadzania do obrotu nowych produktów i usług. Skrócenie okresu wprowadzenia innowacji na rynek ma szczególnie duże znaczenie dla MŚP. Z tego względu w ramach niniejszego europejskiego partnerstwa innowacji należy zachęcać do innowacji poprzez działania podejmowane zarówno po stronie podaży, jak i popytu, w każdym przypadku, w którym jest to możliwe i właściwe, przy użyciu takich narzędzi, jak regulacje prawne, zamówienia publiczne, analiza cyklu życia, prawa własności intelektualnej i normy. Szczególnie istotne znaczenie powinny mieć innowacje dotyczące polityki zrównoważonej konsumpcji i produkcji. Zachęty na rzecz zrównoważonego i sprzyjającego innowacjom

¹¹ Zob. sprawozdanie Aho z 2006 r. „Tworzenie innowacyjnej Europy”, inicjatywa rynków pionierskich z 2007 r. i strategia innowacji OECD z 2010 r.

systemu zamówień publicznych zostały już w Europie wprowadzone, można ustanowić sieci nabywców publicznych w rodzaju inicjatywy rynków pionierskich¹² i szerzej stosować unijne kryteria ekologicznych zamówień publicznych¹³ przyjęte w niniejszym europejskim partnerstwie innowacji w celu promowania korzystania z innowacji (ekologicznych) i ich rozpowszechniania.

3.3. Pakiety robocze

Na podstawie analizy opinii przekazanych przez zainteresowane strony i decydentów ewentualne działania, jakie należałoby podjąć, ujęto w pięciu grupach lub pakietach roboczych. Pakiety te, obejmujące działania zarówno po stronie podaży, jak i popytu, nie będą działały oddzielnie wzajemnie się wykluczając. Wystąpią raczej wzajemne współdziałania między pojedynczymi pakietami i zgodnie z zamierzeniem ich zakresy w pewnym stopniu się nakładają. Ponadto można je tak dostosować, aby odpowiadały na zmieniające się potrzeby i pozwalały wykorzystać nowe możliwości.

Struktura zarządzania zachęci do współpracy, niwelując przy tym podziały między obszarami polityki, branżami, miejscami oddalonymi geograficznie lub kulturami organizacyjnymi. Na przykład niektóre technologie górnicze można stosować w recyklingu lub odwrotnie. Jest to również sposób zapewnienia lepszej współpracy między dużymi przedsiębiorstwami i MŚP, jak również między MŚP, np. w ramach klastrów regionalnych.

W ramach europejskiego partnerstwa innowacji proponowane są następujące pakiety robocze (szczegółowy opis każdego pakietu zamieszczono w sekcji 2 załącznika):

Obszary polityki zorientowane na technologie

Pakiet roboczy nr 1 – opracowanie innowacyjnych technologii i rozwiązań na rzecz stabilnego i bezpiecznego zaopatrzenia w surowce; wydobywania, przetwarzania i recyklingu. Pakiet ten uzupełnia rozwój technologii i ma na celu opracowanie dla tych obszarów planów działania dotyczących normalizacji, przy uwzględnieniu kosztów dla przedsiębiorstw.

Pakiet roboczy nr 2 – opracowanie innowacyjnych i zrównoważonych rozwiązań w celu odpowiedniego zastąpienia kluczowych i rzadkich materiałów. Pierwszy zestaw działań priorytetowych można sporządzić na podstawie wykazu kluczowych surowców oraz zastosowań najważniejszych z punktu widzenia gospodarki i szczególnie uwzględniających kwestie środowiska.

Obszary polityki zorientowane na kwestie inne niż technologie

Pakiet roboczy nr 3 – udoskonalenie europejskich ram regulacyjnych dotyczących surowców, baz wiedzy i infrastruktury. Pakiet ten ma na celu gromadzenie i normalizację danych geologicznych, jak również określenie i wymianę najlepszych praktyk w zakresie stanowienia polityk dotyczących surowców mineralnych, planowania przestrzennego i jego regulacji w państwach członkowskich. W jego ramach będą ponadto wspierane działania na rzecz promowania potrzebnej w Europie doskonałości technicznej i umiejętności.

Pakiet roboczy nr 4 – udoskonalenie regulacyjnych warunków ramowych, w szczególności poprzez promowanie doskonałości i działań zapobiegawczych, przygotowanie do wtórnego

¹² http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/public-procurement/pp-networks_en.htm

¹³ http://ec.europa.eu/environment/gpp/gpp_criteria_en.htm

wykorzystania i recyklingu w drodze inicjatyw publicznych (np. zamówień publicznych) i prywatnych. Pakiet ten ma na celu optymalizację wartości dodanej surowców, podniesienie rentowności i obniżenie kosztów recyklingu poprzez poprawę efektywności zbiórki, sortowania i recyklingu cennych surowców ze strumieni odpadów. W jego ramach zastosowane zostaną polityki dotyczące produktów, normalizacji i certyfikacji, jak również przeznaczone do tego celu mechanizmy ekonomiczne.

Współpraca międzynarodowa – podejście horyzontalne

Pakiet roboczy nr 5 – uznaje pozycję globalnego rynku w zabezpieczeniu dostępu do surowców i promowaniu stosowania przyjaznych dla środowiska technologii wydobywania i przetwarzania, może obejmować badania naukowe i innowacje, poprawę bazy wiedzy, politykę handlową i dialog polityczny z organizacjami międzynarodowymi, takimi jak Unia Afrykańska, OECD, Bank Światowy i G20 oraz w stosunkach dwustronnych. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na możliwość poprawy synergii między tą inicjatywą a różnymi politykami dotyczącymi Krajów i Terytoriów Zamorskich (KTZ).

3.4. Struktura zarządzania

Struktura zarządzania europejskiego partnerstwa innowacji będzie oparta na zasadach określonych w Unii innowacji. Ma ona na celu z jednej strony zapewnienie równowagi między potrzebą zaangażowania na wysokim szczeblu a koordynacją funkcjonalną, a z drugiej strony znaczną decentralizację obowiązków operacyjnych, aby zapewnić rzeczywiste zaangażowanie ze strony praktyków i innych kluczowych zainteresowanych stron. Doświadczenie zdobyte w ramach pilotażowego europejskiego partnerstwa innowacji na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się¹⁴ w zakresie zdefiniowania zarządzania, zakresu, planowania i udziału zainteresowanych stron wykorzystano w celu spełnienia wymogów niniejszego partnerstwa.

Niniejsze europejskie partnerstwo innowacji połączy przedstawiciele sektora publicznego (od poziomu UE do poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego), przemysłu (w tym MŚP), społeczeństwa obywatelskiego i innych zainteresowanych stron w dążeniu do wspierania zarówno rozwoju innowacji, jak i ich wykorzystania i rozpowszechniania na rynku. Jednak podstawowa zasada przewiduje, że europejskie partnerstwo innowacji zapewni pragmatyczne, elastyczne i niebiurokratyczne otoczenie, które umożliwi reprezentowanie różnych interesów.

Podejście to znajduje odzwierciedlenie w metodach pracy na poziomie operacyjnym (omówionych bardziej szczegółowo w sekcji 3 załącznika), które wymieniono poniżej.

Grupa sterująca wysokiego szczebla na mocy precyzyjnie zdefiniowanego mandatu zapewni niniejszemu europejskiemu partnerstwu innowacji doradztwo i wytyczne w zakresie strategii. Grupa ta nie będzie jednak wpływać na formalny proces decyzyjny określony zgodnie z prawem Wspólnoty. Jej skład będzie odzwierciedleniem grupy głównych uczestników niniejszego partnerstwa; znajdą się w niej powoływani ad personam przedstawiciele państw członkowskich, Parlamentu Europejskiego, przedsiębiorstw, środowisk akademickich, ośrodków badawczych, organizacji pozarządowych i innych instytucji. Jednocześnie dla zapewnienia skuteczności liczebność grupy będzie ograniczona. Zostanie jej powierzona opracowanie strategicznego planu wykonania wskazującego priorytetowe kierunki działania. Po uzyskaniu opinii na temat planu grupa sterująca wysokiego szczebla zapewniać będzie wsparcie w początkowej fazie realizacji, kierować

¹⁴ SEC(2011) 1028 wersja ostateczna.

postępami i informować o nich oraz aktualizować strategiczny plan wykonania. W celu monitorowania postępów do zadań grupy sterującej wysokiego szczebla należeć będzie także opracowywanie dla europejskiego partnerstwa innowacji celów w zakresie osiąganego wpływu.

Połączenie między poziomem strategicznym i operacyjnym zapewni „grupa szerpów” złożona z osobistych przedstawicieli grupy sterującej. Jej głównym zadaniem będzie zapewnienie bezproblemowego funkcjonowania partnerstwa, w tym planowanie głównych działań, ogólna koordynacja pakietów roboczych oraz przygotowanie posiedzeń i działań uzupełniających grupy sterującej wysokiego szczebla.

Grupy operacyjne zostaną ustanowione zgodnie z określonymi tematami; zakres ich zadań obejmuje doradzanie grupie sterującej wysokiego szczebla oraz przekształcanie strategicznego planu wykonania w zadania i działania. Grupy będą działać w oparciu o elastyczne struktury, tymczasowy horyzont czasowy oraz, w razie potrzeby, w warunkach ścisłej wzajemnej współpracy. Aby zapewnić pełne wykorzystanie przez europejskie partnerstwo innowacji już istniejącej doskonałości w ramach UE, grupy operacyjne powinny dążyć do maksymalnego poszerzenia obszaru swojego działania (zasięg geograficzny obejmujący 27 państw członkowskich oraz różne dziedziny koniecznej wiedzy specjalistycznej), po zakończeniu przejrzystej procedury mianowania. Posiedzenia będą organizowane w sposób umożliwiający maksymalne wykorzystanie udziału ekspertów.

3.5. Zasięg

Współdziałanie zarówno na poziomie politycznym, jak i z ogółem społeczeństwa (zob. też załączniki 4 i 5) ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia maksymalnego, przejrzystego i okrężnego przepływu informacji i odpowiedzialności w okresie działania europejskiego partnerstwa innowacji. Efekt ten można uzyskać dwiema drogami. Na poziomie politycznym Komisja zamierza składać doroczne sprawozdania Radzie i Parlamentowi Europejskiemu. Na poziomie społecznym należy dążyć do włączenia do europejskiego partnerstwa innowacji szerszych kręgów społeczeństwa poprzez organizowanie co roku wydarzenia publicznego. Pozwoli to na osiągnięcie głównego celu partnerstwa innowacji, jakim jest zapewnienie możliwie najszerzego udziału społeczeństwa.

3.6. Harmonogram

Komisja zaprasza Parlament Europejski i Radę, a także inne zainteresowane strony do przedstawiania opinii na temat niniejszego europejskiego partnerstwa innowacji. Zależnie od otrzymanych opinii przewiduje się następujące kluczowe etapy (szczegółowe informacje zamieszczono w sekcji 6 załącznika):

- od połowy 2012 r.: mianowanie przez Komisję Europejską grupy sterującej wysokiego szczebla, „grupy szerpów” i grup operacyjnych;
- początek 2013 r.: zakończenie przez grupę sterującą wysokiego szczebla prac nad strategicznym planem wykonania, który zostanie przedstawiony Parlamentowi Europejskiemu i Radzie przez Komisję (pierwszy semestr 2013 r.);
- od połowy 2013 r.: rozpoczęcie wdrożenia i pierwsza doroczna konferencja;

- ocena stanu postępów (w tym struktury zarządzania): pod koniec 2014 r. (w celu uwzględnienia nowych wieloletnich ram finansowych na lata 2014–2020 oraz nowej Komisji, która zostanie ustanowiona).

Już w 2011 r. zapoczątkowano wiele działań i badań przygotowawczych w ramach wspierania prac niniejszego europejskiego partnerstwa innowacji. Pierwsze prace zostaną ukończone w 2012 i 2013 r., aby partnerstwo mogło wykazać konkretne postępy już na wczesnym etapie. W 2013 r. w celu oceny dokonanych postępów Komisja przeprowadzi przegląd europejskiego partnerstwa innowacji.